

Dr hab. inż. Jacek Kropiwnicki, prof. PG
Wydział Inżynierii Mechanicznej i Okrętownictwa
Politechnika Gdańska
ul. G. Narutowicza 11/12
80-233 Gdańsk
e-mail: jacek.kropiwnicki@pg.edu.pl
tel. 503 948 935

Gdańsk, 07.11.2022

O C E N A

rozprawy doktorskiej mgr. inż. Przemysława Sandera pt.: „Zastosowanie mieszaniny heksanu z olejem rzepakowym do zasilania silnika o zapłonie samoczynnym”

1. Uwagi wstępne

Recenzję rozprawy wykonano na zlecenie Rady Dyscypliny Naukowej Inżynieria Mechaniczna, pismo nr RDN/IM/352/2022 Zastępcy Przewodniczącego ds. stopni naukowych Rady Dyscypliny Naukowej Inżynieria Mechaniczna dr. hab. inż. Jarosława Bieniasia z dnia 04.10.2020 r., do którego dołączono egzemplarz rozprawy doktorskiej wraz z dokumentacją.

Recenzowana praca będąca przedmiotem rozprawy obejmuje 149 stron i składa się ze streszczenia w języku angielskim i polskim, wykazu wybranych oznaczeń i skrótów, 7 rozdziałów oraz bibliografii obejmującej 201 pozycji. Praca została napisana w języku polskim.

Promotorem rozprawy doktorskiej jest dr hab. inż. Rafał Longwic, prof. uczelni.

2. Ocena doboru tematu rozprawy

Tematyka Rozprawy doktorskiej mgr inż. Przemysława Sandera koncentruje się na analizie możliwości zastosowania mieszanin heksanu z olejem rzepakowym do zasilania silników o zapłonie samoczynnym.

Wykorzystanie biokomponentów do produkcji paliw wykorzystywanych w transporcie oraz energetyce jest jedną z ważniejszych dróg zwiększenia niezależności energetycznej naszego kraju przy jednocześnie potencjalnym zmniejszeniu emisji związków toksycznych i gazów cieplarnianych do atmosfery. Podczas produkcji i wykorzystania biomasy w transporcie i energetyce zakłada się, że dwutlenek węgla powstający ze spalania tego materiału, w formie bezpośredniej lub przetworzonej, będzie w kolejnym cyklu produkcji biomasy pochłonięty przez rosnące rośliny. Takie założenie pozwala traktować biokomponenty jako paliwa lub dodatki do paliw neutralne ze względu na obieg dwutlenek węgla w systemie: produkcja rolna –

wytwarzanie energii – emisja produktów spalania do atmosfery, natomiast pewne obawy pojawiają się przy tej okazji z powodu zmniejszenia podaży jako żywności produktów rolnych wytworzonych w celach energetycznych. Biorąc pod uwagę efektywne wykorzystanie biokomponentów w transporcie szczególną uwagę należy zwrócić na możliwość wykorzystania surowców ogólnodostępnych, o niskim stopniu przetworzenia, które nie spowodują technicznego uszkodzenia silników oraz umożliwią zachowanie wymaganych normami czystości spalin.

Prezentowana praca wychodzi na przeciw tym oczekiwaniom, a Doktorant zaprezentował komplementarne podejście do rozwiązania problemu wykorzystania w układach napędowych z silnikami o zapłonie samoczynnym niskoprzetworzonego biokomponentu, powszechnie występującego w polskim przemyśle rolno-spożywczym jakim jest olej rzepakowy.

Uważam, że Doktorant podejmując w swojej rozprawie zagadnienie możliwości zastosowania mieszanin heksanu z olejem rzepakowym do zasilania silników o zapłonie samoczynnym wpisuje się w potrzeby specjalistów zajmujących się zasilaniem silników spalinowych paliwami alternatywnymi. Podjęty przez Doktoranta problem badawczy w rozprawie jest uzasadniony.

3. Ogólna charakterystyka rozprawy

Zasadnicza treść rozprawy zawarta jest w 7 rozdziałach. Treść rozdziałów jest powiązana z tytułem rozprawy i stanowi jego rozwinięcie oraz odpowiada sformułowanemu celowi rozprawy.

W rozdziale 1 Autor przedstawia bazowe informacje nt. struktury pojazdów eksploatowanych w Polsce oraz podstawową charakterystykę paliw wykorzystywanych w transporcie, jednocześnie przedstawia uzasadnienie dla podjęcia przedmiotowego tematu.

W rozdziale 2 Autor przedstawia przegląd stanu wiedzy ze szczególnym uwzględnieniem wyników badań wykorzystujących olej rzepakowy jako paliwo do silników wykorzystywanych w transporcie. Autor przedstawia również własną koncepcję wykorzystania oleju rzepakowego jako paliwa.

W rozdziale 3 Autor przedstawia cel i zakres pracy, który został sformułowany jako studium możliwości wykorzystania heksanu w mieszaninie z olejem rzepakowym do zasilania silników o zapłonie samoczynnym.

Rozdział 4 zawiera plan eksperymentu, opis stanowisk badawczych oraz wyniki badań fizykochemicznych używanych paliw.

W rozdziale 5 Autor przedstawił wyniki badań eksperymentalnych testowanych mieszanin paliw na stanowisku badawczym z silnikiem z rozdzielaczową pompą wtryskową.

W rozdziale 6 Autor przedstawił wyniki badań eksperymentalnych testowanych mieszanin paliw na stanowisku badawczym z silnikiem z akumulacyjnym systemem wtrysku paliwa.

Rozdział 7 zawiera podsumowanie i wnioski.

Praca została napisana w sposób staranny pod względem edytorskim. Zawarte w pracy rysunki i schematy są dobrej jakości i posiadają wyczerpujący opis. W pracy pojawiają się pewne niedociągnięcia o charakterze terminologicznym, językowym oraz braki w opisach, które wymagają korekty przed dalszą publikacją wyników, np. str. 51 „obroty silnika” – należałoby zastąpić sformułowaniem prędkość obrotowa silnika, str. 52 „silnika zapłonie samoczynnym” – należałoby zastąpić sformułowaniem silnika o zapłonie samoczynnym, rys. 5.18 – brakuje skali dla prędkości obrotowej silnika.

4. Ocena rozprawy

Dokonując oceny rozprawy należy podkreślić, że jej ogólna forma i zakres podyktowane zostały realizacją przyjętego celu.

Za główne osiągnięcia mgr inż. Przemysława Sandera uważam:

1. Opracowanie koncepcji wykorzystania oleju rzepakowego do zasilania silników o zapłonie samoczynnym z systemem wtrysku akumulacyjnego poprzez modyfikację tego paliwa dodatkiem heksanu.
2. Opracowanie serii testów statycznych oraz dynamicznych silników o zapłonie samoczynnym umożliwiających porównanie parametrów energetycznych i ekologicznych silników zasilanych olejem napędowym i zmodyfikowanymi biopaliwami. W szczególności, w pracy rozwinięta została koncepcja badań dynamicznych silników spalinowych przy wykorzystaniu hamowni podwoziowej oraz systemu indykowania silnika, która umożliwiła uniknięcie generowania dodatkowych błędów pomiarowych wynikających z pomiaru momentu obrotowego silnika w hamulcu obciążającym silnik.
3. Wykonanie badań identyfikujących wybrane parametry paliw złożonych z oleju rzepakowego i heksanu w różnych stężeniach.
4. Określenie wpływu objętościowego stężenia heksanu w biopaliwie na wybrane parametry procesu wtrysku paliwa i spalania, parametry energetyczne oraz ekologiczne dwóch silników o zapłonie samoczynnym.

Reasumując, uważam że omówiona konstrukcja rozprawy doktorskiej mgr. inż. Przemysława Sandera oraz sposób opracowania materiału badawczego, a także forma przeprowadzonej analizy i przyjęta metodyka badań są właściwe dla tego rodzaju prac. Doktorant wykazał się dużą wiedzą ogólną, dobrą znajomością przedmiotu badań oraz opanowaniem metod analitycznych i numerycznych stosowanych w dyscyplinie inżynieria mechaniczna.

5. Pytania szczegółowe

1. W rozdziale 4. przedstawiono procedurę wyznaczania ciepła spalania oraz wartości opałowej testowanych paliw. Przedstawione wartości ciepła spalania są jednak bardzo małe, w przybliżeniu cztery razy niższe niż należałoby się spodziewać. Uzyskane wartości wymagają dodatkowego komentarza lub korekty. Ponadto w dalszej treści rozdziału Autor wspomina o obliczonych wartościach opałowych, które zostały zamieszczone w tabeli 4.25, natomiast w pracy nie została zamieszczona taka tabela, podobnie jak tabela 4.24.
2. W rozdziale 4 autor opisuje również w sposób uproszczony zastosowaną metodę określania liczby cetanowej paliwa nie wymagającej wykorzystania badawczego silnika spalinowego. Wskazane jest by Autor przybliżył dokładniej tę metodę oraz przedstawił jej dokładność. W kontekście uzyskanych wyników badań eksperymentalnych wątpliwości budzi bardzo duży wzrost liczby cetanowej po dodaniu do oleju rzepakowego 5% dodatku heksanu z 53,3 do 78,0, która to wartość stopniowo zmniejsza się przy dalszym zwiększaniu udziału heksanu.
3. We wzorze (4.5) przyjęto, że ciepło parowania wody wynosi 24,42 kJ/kg. Należy wyjaśnić z jakiego powodu przyjęto tak małą wartość, ewentualnie skorygować wyniki.
4. W rozdziale 5 Autor porównuje charakterystyki momentu i mocy silnika zasilanego testowanymi paliwami. Wątpliwości budzi możliwość porównywania tak zestawionych wyników, jeżeli dawki energii dostarczanej w paliwie w porównywanych wypadkach nie były takie same. Wskazane jest by Autor przedstawił bardziej szczegółowo opis zastosowanych strategii sterowania silnikiem w porównywanych stanach pracy.
5. W rozdziale 6 Autor nie zamieścił charakterystyk jednostkowego zużycia paliwa. Taka informacja byłaby bardzo wartościowa z energetycznego i ekonomicznego punktu widzenia, w szczególności jeżeli zmiana stężenia heksanu w oleju rzepakowym skutkowałą istotną modyfikacją energii paliwa dostarczanej do komory spalania.

6. Wniosek końcowy oceny rozprawy

Na podstawie analizy przedstawionej do oceny rozprawy doktorskiej stwierdzam, że:

- Autor dokonał trafnego wyboru tematyki swojej pracy oraz poprawnie określił jej zakres,
- zasadnicze cele pracy zostały w osiągnięte w zakresie przyjętym przez Doktoranta, a prezentowane wyniki są uzyskane w poprawnie przeprowadzonych eksperymentach i mogą służyć do dalszych prac,
- formalny układ pracy jest prawidłowy,

- dysertacja dobrze nawiązuje do aktualnej wiedzy i praktyki, a w niektórych elementach wnosi do nich nowe treści.

Powyższe fakty świadczą o dobrych kompetencjach Doktoranta w zakresie samodzielnego prowadzenia badań naukowych oraz wskazują na Jego dużą wiedzę ogólną i umiejętności praktyczne w dyscyplinie inżynieria mechaniczna, w której mieszczą się zagadnienia objęte rozprawą.

Stwierdzam zatem, że praca mgr inż. Przemysława Sandera pt.: „Zastosowanie mieszaniny heksanu z olejem rzepakowym do zasilania silnika o zapłonie samoczynnym” (promotor: dr hab. inż. Rafał Longwic, prof. uczelni) spełnia wymagania stawiane rozprawom doktorskim, w rozumieniu ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 30 sierpnia 2018 r. poz. 1668), a Autor może być dopuszczony do jej publicznej obrony.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Jacek Longwic".